

SSC Weekly Focus

ประเทศไทยกับการเยือนของผู้นำประเทศมหาอำนาจโลก

การเยือนประเทศไทยระหว่าง ๒ ผู้นำประเทศมหาอำนาจของโลกอย่าง นายบารัค โอบามาที่เพิ่งชนะเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอีกสมัย กับนายเหวิน เจียเป่า นายกรัฐมนตรีของประเทศจีนในระยะเวลาไล่เลี่ยกัน นำสังเกตว่าการเดินทางมาครั้งนี้เกิดขึ้นเพราะอะไรและมีนัยอันใดแอบแฝงหรือไม่ ที่สำคัญไทยจะได้หรือเสียประโยชน์ จากการต้อนรับ ๒ อาคันตุกะจากมหาอำนาจโลกอย่างไร โดยเฉพาะผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน

นัยของสหรัฐฯสู่เส้นทางของเอเชีย

การเดินทางมาครั้งนี้ของโอบามา นับเป็นครั้งแรกที่ได้มาเยือนและพบผู้นำไทยอย่างเป็นทางการ ดังนั้นการมาเยือนครั้งนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายของสหรัฐฯ ว่าในอนาคตจะให้น้ำหนักต่อการสร้างความสัมพันธ์มายังเอเชีย โดยเฉพาะอาเซียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สาเหตุเพราะเอเชียกำลังมีเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างมั่นคงและรวดเร็ว รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะกลุ่มอาเซียน ๑๐ ประเทศ ที่กำลังจะเกิดการรวมตัวเป็นตลาดเดียวกัน ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งจะทำให้ชาติอาเซียนกลายเป็นตลาดการค้าใหญ่อันดับ ๓ ของเอเชีย รองแค่จีนและญี่ปุ่น โดยมี GDP ถึง ๓ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และประชากรมากกว่า ๖๐๐ ล้านคน ซึ่งสวนทางกับโครงสร้างตลาดสินค้าของสหรัฐฯในช่วงที่ผ่านมา ที่ส่งออกสินค้ามาอาเซียนลดน้อยลงเรื่อยๆ จากที่เคยมีส่วนแบ่งตลาดในอาเซียนสูงถึง ๒๐% เมื่อ ๒๐ ปีก่อน เหลือเพียง ๗.๕% เท่านั้น ดังนั้นสหรัฐฯจึงต้องการปรับสมดุลเศรษฐกิจ โดยยึดเอเชียเป็นแกนหลักในการเติบโต สำหรับการมาเยือนประเทศไทยของผู้นำสหรัฐฯ นอกจากจะเป็นการฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-สหรัฐฯแล้ว ไทยยังนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อสหรัฐฯในการแผ่อิทธิพลเข้ามาในอาเซียน และประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำโขง (GMS) อีกทั้งสหรัฐฯ ยังพยายามกดดันให้ไทยเข้าร่วมกรอบความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิก(Trans Pacific Partnership : TPP) โดยเร็ว เพื่อต้องการใช้ไทยเป็นประตูและฐานที่มั่นสำคัญทางเศรษฐกิจในภูมิภาค แต่ทั้งนี้ก็อาจจะส่งผลเสียต่อไทยทางด้านระบบทรัพย์สินทางปัญญา ภาคการเงิน และการผูกขาดตลาดยา ที่ทำให้ไทยต้องใช้จ่ายสูงขึ้น โดยเฉพาะในอนาคตราคายาอาจสูงเป็น ๒ เท่าของปัจจุบัน หรือสูงขึ้นอีกกว่า ๘๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี ขณะที่ระบบภาคการเงิน แม้สถาบันการเงินไทยจะมีความเข้มแข็งระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่

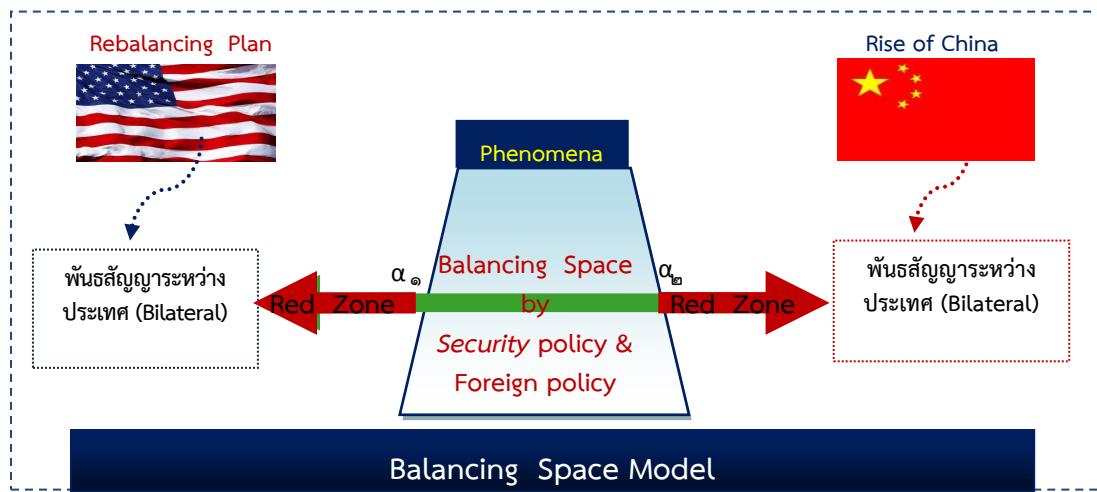
สามารถสู้กับเงินทุนขนาดใหญ่จากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วได้ รวมทั้งต้องระวังปัญหาการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้าออกอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจไทยได้ในระยะยาว ซึ่งการเยือนของโอบามาครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้นของนโยบาย Rebalancing ในการแผ่อิทธิพลของสหรัฐฯสู่เอเชียเพื่อคานอำนาจกับจีน โดยใช้กลไกของ TPP ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักที่จะใช้ต่อสู้แข่งขันกับจีน

บทบาทของจีนต่อไทยและอาเซียน

หลังจากที่สหรัฐฯมาเยือนประเทศไทยและอีก ๒ ชาติในอาเซียนได้ไม่นาน จีนก็ได้มีกำหนดการเยือนไทยด้วยเช่นกัน ในเวลาต่อมา โดยนอกจากจะเข้าร่วมพิธีเปิดป้ายศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีนอย่างเป็นทางการแล้ว จีนยังเข้ามาแสดงจุดยืนถึงบทบาทของจีนที่มีต่ออาเซียนและประเทศไทย โดยเฉพาะหลังจากที่จีนถ่ายโอนอำนาจ ดังนั้นจีนจึงเข้ามายืนยันว่าจะยังคงให้ความสำคัญต่อไทยและอาเซียนอยู่เช่นเดิม รวมทั้งความคืบหน้าเกี่ยวกับโครงการสนับสนุนการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ หรือโครงการสนับสนุนเงินกองทุนต่างๆด้วย

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของทั้งจีนและสหรัฐฯ ที่มีต่อภูมิภาคเช่นนี้ ประเทศที่ตกเป็น “เวที” อย่างไทยและอาเซียน ทั้งหลายย่อมได้รับแรงกดดันค่อนข้างมากจากชาติมหาอำนาจ แต่ที่น่าสนใจก็คือ ภายใต้ภาวะแรงกดดันนี้ ก็มี “โอกาส” ที่ตีรวมอยู่ด้วยเช่นกัน

โมเดลจำลองสถานการณ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศมหาอำนาจทั้งสอง

ซึ่งไทยไม่เพียงเป็นเป้าหมายหลักของสหรัฐฯ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของ “สามเหลี่ยมแห่งอำนาจ” ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก และยังมีบทบาทโดยตรงในฐานะ “ผู้ประสานงานอาเซียน-จีน” เพื่อโน้มน้าวให้คู่กรณีพิพาทเรื่องดินแดนในทะเลจีนใต้เจรจาหาทางออกโดยสันติ ที่สำคัญในบริบททางด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างไทยและอาเซียนกับจีนและสหรัฐฯ นั้น มีบริบทของเศรษฐกิจประกอบอยู่ด้วยอย่างแนบแน่น จึงไม่น่าแปลกใจแต่อย่างใด หากก้าวข้ามทางเศรษฐกิจของจีนในอนาคต จะมี “วาระทางการเมืองและความมั่นคง” เจือปนอยู่ด้วยทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง ดูได้จากประเทศสหรัฐฯ และจีนเมื่อเปลี่ยนผู้นำแล้ว เชื่อว่าทั้งสองมหาอำนาจจะดำเนินนโยบายต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชีย-แปซิฟิกที่เข้มข้นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเอเชียถือได้ว่าเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีความเจริญก้าวหน้ากว่าภูมิภาคอื่น โดยสหรัฐฯ เลือกลงทุนยุทธศาสตร์ของ TPP เป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่จะเข้ามาเป็นส่วนร่วมกับ “ประชาคมอาเซียน” เพื่อถ่วงดุลบทบาทของจีนในภูมิภาคนี้และประเทศจีนเองก็กำลังขยายอิทธิพลทางการเมืองและการทหารโดยยึดนโยบายต่างประเทศที่เน้นดึงประเทศกลุ่มอาเซียนมาเป็นพวกมากขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการเดินทางมาเยือนไทยของ ๒ ผู้นำประเทศมหาอำนาจจีนและสหรัฐฯ คราวนี้ จึงเหมือนกับว่าเป็น ๒ การเดินทางที่มีวาระเป้าหมายเดียวกัน คือการทำให้ไทยเป็นฐานที่มั่นทางเศรษฐกิจในอาเซียน...

ประเทศไทยกับสภาวะระหว่างเขาควาง (Dilemma)

จากโมเดลจำลองสถานการณ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศมหาอำนาจทั้งสองจะพบว่าประเทศไทยต้องอยู่ท่ามกลางประเทศมหาอำนาจทั้งสองภายใต้กระแส “ดุลแห่งอำนาจ” (Balance of Power) ที่เป็นผลประโยชน์แห่งชาติทั้งของไทยและมหาอำนาจเอง ด้วย เนื่องจากการเป็นหนึ่งในศูนย์กลางของภูมิภาคที่กำลังถูกจับตามองและถือได้ว่ามีส่วนได้เปรียบในด้านภูมิศาสตร์ที่เอื้อประโยชน์ต่อสองอภิมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีน และเรียกได้ว่ากำลังตกอยู่ในสภาวะระหว่างเขาควาง (Dilemma) จะขยับไปทางใดทางหนึ่งมากก็ไม่ได้ ซึ่งจากโมเดลจะพบว่าไทยเองเป็นเพียงประเทศเล็กจึงไม่สามารถ

หาจุดยืนตรงกลางที่นิ่งได้ (Static Point) จึงต้องรักษาพื้นที่สมดุล (Balancing Space) ระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งสองเพื่อให้สามารถเคลื่อนไหวได้แบบลื่นไหล (Dynamic Policy) ในพื้นที่ Balancing Space แต่ต้องไม่ก้าวข้ามจุดสมดุล หรือบริเวณ α_1 และ α_2 ออกไปเพื่อไม่ให้เสียสมดุลต่อสหรัฐฯ และจีน โดยหน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานด้านการต่างประเทศต้องกำหนดหลักการหรือนโยบายในการดำเนินยุทธศาสตร์ที่จะให้ไทยสามารถดำเนินนโยบายแบบลื่นไหลได้ในพื้นที่ของ Green Zone โดยที่บริเวณ α_1 และ α_2 ต้องได้รับการประเมินนโยบายที่เหมาะสม สามารถปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นได้อยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นไปตามผลประโยชน์ของชาติ และไม่ล้ำเข้าไปในส่วน Red Zone เพื่อป้องกันการตกไปเป็นผู้ที่ถูกเล่นอยู่ในเกม และลดความหวาดระแวงของมหาอำนาจทั้งสอง

อย่างไรก็ตาม หากการเคลื่อนไหวทางนโยบายของไทยมีความจำเป็นในบางสถานการณ์ที่ต้องเข้าไปใกล้บริเวณ Red Zone ของสองมหาอำนาจ ก็ต้องคำนึงที่จะไม่ให้เสียสมดุลหรือความสัมพันธ์กับอีกประเทศหนึ่งได้ จากการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจและพอยกตัวอย่างสถานการณ์ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ในอนาคตคือ การเข้าไปใกล้บริเวณ Red Zone ของชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ที่ความต้องการของสหรัฐฯ ในขณะนี้คือ ต้องการให้ไทยเข้าร่วมกลไกของ TPP เพื่อใช้ไทยเป็นใบเบิกทางในการเคลื่อนตัวเข้าสู่การแสวงผลประโยชน์ในอาเซียนและถ่วงดุลอำนาจกับจีน ที่ไทยควรต้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยต้องมีความระมัดระวังในความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับจีน และการดำเนินงานด้าน AEC ไม่ให้เสียสมดุลไป ส่วนการเข้าไปใกล้บริเวณ Red Zone ของจีนนั้น ข้อพิพาททะเลจีนใต้ที่ถือเป็นผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ การหลีกเลี่ยงหรือการสวนทาท่าของไทยจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะไม่ก้าวล้ำผลประโยชน์แห่งชาติของจีนที่อาจทำให้ไทยเสียสมดุลกับจีนได้...๑-